

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/67/2020
Identifikačné číslo spisu: 5717200281
Dátum vydania rozhodnutia: 27.01.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:5717200281.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a sudcov JUDr. Mariána Sluka, PhD. a JUDr. Martina Holiča, v spore žalobcov 1/ W. C. S., bytom E. XXXX/X, C., 2/ O. J. S., bytom B. XXXX/X, C., 3/ O. S., bytom O. XXXX/XX C., proti žalovaným 1/ S. C., D.O.M., so sídlom v C., L. J. XX, IČO: XX XXX XXX, 2/ T. G., S..D.. E. W. N., so sídlom v J., Š. X, IČO: XX XXX XXX, zastúpenej JUDr. Baltazárom Mucskom, advokátom so sídlom v Bratislave, Vajnorská 55, o ochranu osobnosti, náhradu nemajetkovej ujmy a náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Martin pod sp. zn. 15 C/2/2017, o dovolaní žalovanej 2/, proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. októbra 2019 sp. zn. 5 Co/130/2019, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovia 1/, 2/, 3/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Martin rozsudkom z 11. februára 2019 č. k. 15 C/2/2017 - 287 (v poradí druhým) rozhodol o žalobe na ochranu osobnosti, náhradu nemajetkovej ujmy a náhradu škody, tak že konanie v časti o zaplatenie sumy 566,45 € zastavil (I. výrok rozsudku), žalovaných 1/ 2/, zaviazal zaplatiť žalobcovi 1/ náhradu škody vo výške 198 € a nemajetkovú ujmu vo výške 10 000 €, žalobcovi 2/ nemajetkovú ujmu vo výške 3 000 €, žalobcovi 3/ nemajetkovú ujmu vo výške 3 000 €, do troch dní od právoplatnosti rozsudku s tým, že plnením jedného zo žalovaných zaniká v rozsahu tohto plnenia povinnosť plnenia druhého žalovaného (II. výrok rozsudku). Vo zvyšku žalobu zamietol (III. výrok rozsudku). Vo výrokoch IV.,V. a VI. rozhodol o trovách konania.

2.Krajský súd v Žiline rozsudkom z 29. októbra 2019 sp. zn. 5 Co/ 130/2019 (na odvolanie žalovaných 1/, 2/) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie vo výrokoch II. a IV.,V., a VI. Výrok rozsudku I. a III., ktoré neboli napadnuté odvolaním, nechal nedotknutý. Súčasne uviedol, že žalobcovia 1/, 2/, 3/ majú proti žalovaným 1/ aj 2/ právo na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2.1.Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia, dospel k záveru, že súd prvej inštancie v dostatočnom rozsahu zistil skutočnosti potrebné pre posúdenie veci, vykonal dokazovanie, ktoré

vyhodnotil v súlade s § 191 a nasl. CSP a dospel k skutkovým a právnym záverom, s ktorými sa odvolací súd v plnom rozsahu stotožnil.

2.2. Na zdôraznenie správnosti rozhodnutia odvolací súd ďalej uviedol, že okresný súd sa riadil právnym názorom odvolacieho súdu vysloveným v predchádzajúcom zrušujúcom uznesení a svoje rozhodnutie rozšíril o zhodnotenie jednotlivých aspektov, z ktorých vychádzal pri priznaní náhrady a jej výšky. Okrem iného okresný súd doplnil odôvodnenie o skutočnosti zistené pri výsluchu žalobcu 3/, poukázal na správanie žalovaného 1/ a tiež zoberal do úvahy rozhodnutia súdov v podobnej veci, kde sa priznala náhrada nemajetkovej ujmy. Predmetné rozhodnutia do odôvodnenia uviedol. Z odôvodnenia rozhodnutia okresného súdu bolo odvolaciemu súdu zrejmé, akými úvahami sa riadil a na základe čoho a akým postupom určil výšku nemajetkovej ujmy.

2.3. Vo vzťahu k namietanej pasívnej vecnej legitímácii žalovaného 1/, odvolací súd uviedol, že prevádzkovateľom motorového vozidla sa nestáva zamestnanec, ktorému zamestnávateľ poskytne motorové vozidlo na plnenie pracovných úloh alebo v priamej súvislosti s nimi. Zodpovednosť prevádzkovateľa dopravného prostriedku za škodu spôsobenú prevádzkou podľa § 427 a nasl. Občianskeho zákonníka nevyučuje súbežnú zodpovednosť, a poškodený má možnosť si uplatniť nárok tak voči vodičovi ako aj voči prevádzkovateľovi vozidla, ak by škodu uhradil prevádzkovateľ vozidla, ten má právo si uplatniť škodu voči vodičovi, zamestnancovi, v rámci pracovnoprávneho vzťahu.

2.4. Pokiaľ vo vzťahu k náhrade nemajetkovej ujmy namietala svoju pasívnu legitímáciu žalovaná 2/, poukázal odvolací súd na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky III.ÚS 666/2016 (ďalej aj len „ústavný súd“) a stotožnil sa so záverom prvoinštančného súdu, že je potrebný extenzívny prístup k interpretácii pojmu škoda, plynúci z judikatúry Súdneho dvora EÚ. Tento pojem zahŕňa aj pojem nemajetkovej ujmy z titulu občiansko-právnej zodpovednosti za zásah do osobnostných práv pozostalých, spočívajúcich v zásahu do práva na osobný a súkromný rodinný život spôsobením usmrtením blízkej osoby pri prevádzke dopravných prostriedkov. Z výkladu uvedeného je zrejmé, že náhrada škody z dôvodu nemajetkovej ujmy spadá do rozsahu krytého povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku a preto žalovaná 2/ ako poisťovateľ predmetnej zodpovednosti žalovaného 1/ je pasívne vecne legitimovaným subjektom, ktorému na základe § 15 ods. 1 veta prvá zákona o zmluvnom poistení, vznikla povinnosť uhradiť škodu žalobcom.

2.5. Pri určení výšky nemajetkovej ujmy správne vychádzal okresný súd z porovnania s viacerými rozhodnutiami súdov v obdobných veciach a odvolací súd sa stotožnil tak s priznanou výškou ako i jej odôvodnením.

3. Proti rozsudku krajského súdu podala dovolanie žalovaná 2/. Žiadala dovolací súd, aby rozsudok zmenila a žalobu proti nej v celom rozsahu zamietol. Prípustnosť mimoriadneho opravného prostriedku odôvodnila s poukazom na § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, nakoľko rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie, záviselo od vyriešenia otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Namietala, že zo strany oboch nižších súdov došlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu a interpretácii právnej normy na skutkový stav, keď nad rámec legislatívy Slovenskej republiky aplikovali eurokomformný výklad slovenských zákonov. V tomto smere vyslovil názor, že uznesenia ústavného súdu, ktoré sa vyjadrili k výkladu v tejto otázke, nie sú právne záväzné a to najmä vtedy, ak Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj len „najvyšší súd,“) vyslovil odlišný záver, a to konkrétne v rozhodnutí sp. zn. 3 Cdo 301/2012 zo dňa 31. marca 2016, v ktorom zásadne rozpracoval predmetnú problematiku, pričom dospel k záveru, že povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu je krytá výlučne škoda a nie nemajetková ujma za zásah do osobnostných práv poškodených osôb v zmysle § 13 Občianskeho zákonníka, rovnako aj v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 168/2009 z 20. apríla 2011 a sp. zn. 8 Cdo 219/2016 z 5. mája 2017. Poukázal i na tú skutočnosť, že absentuje rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu, ako oprávneného inštitútu na zjednotenie rozdielných právnych názorov, a preto neexistuje žiadne rozhodnutie najvyššieho súdu, ktorým by bola definitívne vyriešená táto otázka. V ďalšom namietal skutkové zistenia vo vzťahu k uplatneniu nároku nemajetkovej ujmy a nepreukázanie citovej väzby ako aj samotnú výšku priznanej náhrady.

4. Žalobcovia ako aj žalovaný 1/ sa k dovolaniu nevyjadrili.

5. Najvyšší súd ako súd dovolací po zistení, že dovolanie bolo podané včas stranou, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané, zastúpenou v súlade s ustanovením § 429 ods. 1 CSP dospel k

záveru, že dovolanie nie je prípustné. Na stručné odôvodnenie udáva.

6. Žalovaná 2/ v dovolaní, podanom na príslušný súd dňa 15.novembra 2019, uviedla, že prípustnosť jej dovolania vyplýva z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Podľa tohto ustanovenia je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom riešená rozdielne.

7.Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ CSP je relevantná právna otázka, ktorá už bola dovolacím súdom riešená, pri jej riešení ale ešte nedošlo k ustáleniu rozhodovacej praxe odvolacieho súdu preto, lebo jeho jednotlivé senáty naďalej zastávajú odlišné (rozdielne) právne názory, čo sa prejavuje v ich pretrvávajúcom rozdielnom rozhodovaní.

8.Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu (nie skutkovú) hmotnoprávnej alebo procesnoprávnej povahy, ktorú odvolací súd riešil a na jej riešení založil svoje rozhodnutie. Otázka relevantná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ CSP musí byť procesnou stranou vymedzená v dovolaní jasným, určitým, zrozumiteľným spôsobom, ktorý umožňuje posúdiť prípustnosť (prípadne aj dôvodnosť) dovolania. Dovolateľ by mal aj uviesť, ako je dovolacím súdom právna otázka rozhodovaná rozdielne a doložiť konkrétne označené rozhodnutia odvolacieho súdu.

9. V danom prípade z obsahu dovolania je zrejmé, že žalovaná 2/ za otázku, ktorá je podľa jej názoru relevantná podľa § 421 ods. 1 písm. c/ CSP, označila „otázku pasívnej vecnej legitímácie poisťovateľov na náhradu nemajetkovej ujmy pozostalých po obetiach dopravných nehôd podľa zákona č. 381/2001 Z.z.“ a s ňou súvisiacu otázku „či v zmysle zákona č. 381/2001 Z.z. treba pod pojmom škoda rozumieť tiež nemajetkovú ujmu spôsobenú pozostalým po obetiach dopravnej nehody.“

9.1.Podľa názoru odvolacieho súdu žalovaná takto v dovolaní riadne vymedzila právnu otázku spôsobom, ktorý zodpovedá § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.; zároveň náležite konkretizovala rozhodnutia odvolacieho súdu, ktorými bola ňou nastolená otázka riešená rozdielne.

10.Vzhľadom na to, že právne účinky dovolania nastávajú podaním tohto mimoriadneho opravného prostriedku, bolo potrebné prípustnosť dovolania, tak ako ju dovolateľka uplatnila s poukazom na § 421 ods. 1, písm. c/ CSP posudzovať podľa stavu v čase jeho podania, to znamená k 15.novembru 2019.

11. K problematike rozdielnosti rozhodovania odvolacieho súdu je potrebné uviesť, že právny poriadok Slovenskej republiky už v čase vydania rozhodnutí najvyššieho súdu, na ktoré poukazuje dovolateľka, predvídal možnosť existencie rozdielných právnych názorov súdov v skutkovo rovnakých alebo podobných veciach, zároveň však upravoval procedúru, prostriedky a nástroje zabezpečujúce koherentnosť judikatúry (k tomu viď napríklad ustanovenie § 22 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov). Tento mechanizmus [ktorý je v súčasnosti doplnený inštitútom veľkého senátu (§ 48 ods. 1 CSP)], spočíval najmä v zverejňovaní súdnych rozhodnutí zásadného významu najvyšším súdom, v prijímaní stanovísk k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov plénom najvyššieho súdu alebo príslušným kolégiom najvyššieho súdu.

11.1.Na uvedené reagoval neskôr najvyšší súd i vymedzením pojmov (viď R 71/2018), v ktorom judikoval, že: “do ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 CSP treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČSR a vo Výbere rozhodnutí a stanovísk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I., II. a IV. Vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.

12. V predmetnej veci dovolací súd konštatuje, že dovolateľka správne poukázala, že v uznesení sp. zn. 4 Cdo 168/2009 najvyšší súd dospel k záveru, že povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na náhradu nemajetkovej ujmy v zmysle § 13 ods. 2 O.z. Aj rozhodnutie sp. zn. 3 Cdo 301/2012 založil

najvyšší súd (o.i.) na závere o nedostatku pasívnej legitímácie poisťovne v zmysle § 4 ods. 2 písm. a/ zákona č. 381/2001 Z.z. Na totožných záveroch spočívalo tiež jeho rozhodnutie sp .zn. 8 Cdo 219/2016, v ktorom zotrval na tom, že povinné zmluvné poistenie upravené zákonom č. 381/2001 Z.z. nekryje ujmu spôsobenú zásahom do osobnostných práv pozostalých po obeti dopravnej nehody.

12.1. Dovolateľka však iba abstraktne poukázala na skutočnosť, že existujú i rozhodnutia najvyššieho súdu s opačným právnym názorom, o ktorých v čase podania dovolania musela (mala) mať vedomosť. Zastáva pritom názor, že dosiaľ absentuje rozhodnutie veľkého senátu najvyššieho súdu v predmetnej otázke ktoré :“ jediné môže byť smerodajné pre rozhodovanie súdov nižších súdov“.

13. Pravdou je, že rozhodovacia prax dovolacieho súdu bola v istom časovom rozmedzí rozdielna a i keď najvyšší súd mal záujem na tom , aby o predmetnej právnej otázke rozhodoval veľký senát, pre procesné správanie dovolateľa v analogickej veci, ktorý zbral dovolanie späť, nemohol procesne rozhodnúť a otázku vyriešiť.

14. Dovolací súd však uvádza, že na zasadnutí občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa konalo 9. októbra 2018, (t.j. viac ako rok pred dátum podania dovolania v predmetnom spore) bol schválený na uverejnenie v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „Zbierka“) aj rozsudok najvyššieho súdu z 31. júla 2017 sp. zn. 6 MCdo 1/2016, ktorý bol publikovaný v Zbierke č. 8/2018 pod č. R 61/2018 s nasledovnou právnou vetou: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná“.

14.1.Najneskôr preto od schválenia hore uvedeného rozhodnutia na uverejnenie v Zbierke, nastala situácia záväznosti v rozhodnutí uvedeného právneho záveru, a dovolací súd od uvedeného rozhoduje konštantne v zmysle uvedeného (napr. sp. zn. 3Cdo 253/2018 a ďalšie).

15. Dovolací súd pripomína, že už v niektorých svojich skorších rozhodnutiach (sp. zn. 8 MCdo 4/2014, 3 Cdo 233/ 2015, 3 Cdo 223/2016) vyjadril právny názor, podľa ktorého nový (judikatúrou nanovo, prípadne inak formulovaný) právny názor sa aplikuje aj do minulosti (retrospektívne). Vychádza sa z prevažujúceho prístupu, že súd právo netvorí, ale iba nachádza. Pokiaľ dôjde k zmene judikatúry bez zmeny právnej normy, nejde o zmenu právneho pravidla; ide o tú istú normu, iba je nanovo vyjadrený jej obsah. Z toho vyplýva, že účinky zmeny judikatúry nemožno obmedziť len do budúcnosti. Súd, ktorý rozhoduje po zmene judikatúry, nemôže vedome aplikovať nesprávny, judikatúrou už prekonaný názor. Nový právny názor je vzhľadom na to potrebné aplikovať aj na všetky už prebiehajúce konania. Tým sa prípustné retrospektívne pôsobenie zmeny judikatúry líši od neprípustného retroaktívneho pôsobenia právnych noriem.

16.So zreteľom na vyššie uvedené dospel dovolací súd k záveru, že prípustnosť dovolania žalovanej 2/ nevyplýva z § 421 ods. 1 písm. c/ CSP. Vzhľadom na to jej neprípustné dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. c/ CSP.

17. Najvyšší súd rozhodnutie o nároku na náhradu trov konania o dovolaní neodôvodňuje (§ 451 ods. 3 veta druhá CSP).

18.Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.